

XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN NỀN KINH TẾ XANH TẠI VIỆT NAM

● NGUYỄN THỊ LUYẾN¹ - NGUYỄN THỊ CHI¹

¹Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật công nghiệp

TÓM TẮT:

Bài viết đề cập đến xu hướng phát triển kinh tế xanh tại Việt Nam trong bối cảnh biến đổi khí hậu và cạn kiệt tài nguyên. Chính phủ Việt Nam đã thực hiện nhiều chính sách nhằm thúc đẩy nền kinh tế xanh, tập trung vào năng lượng tái tạo, sản xuất sạch và tiêu dùng bền vững. Tuy nhiên, vẫn còn nhiều thách thức như vốn đầu tư, công nghệ và nhận thức xã hội. Bài viết sẽ phân tích thực trạng và đưa ra giải pháp phát triển kinh tế xanh tại Việt Nam.

Từ khóa: kinh tế xanh, phát triển bền vững, năng lượng tái tạo, sản xuất sạch, Việt Nam.

1. Đặt vấn đề

Biến đổi khí hậu, ô nhiễm môi trường và suy giảm tài nguyên đang trở thành những vấn đề cấp bách trên toàn cầu. Việt Nam, với tốc độ tăng trưởng kinh tế cao, cũng không nằm ngoài xu hướng chịu ảnh hưởng từ những vấn đề này. Mô hình phát triển truyền thống dựa trên khai thác tài nguyên thiên nhiên và sử dụng năng lượng hóa thạch đã bộc lộ nhiều hạn chế, làm gia tăng ô nhiễm và ảnh hưởng tiêu cực đến sức khỏe con người cũng như hệ sinh thái.

Nhận thức được điều đó, Việt Nam đã cam kết chuyển đổi sang nền kinh tế xanh với mục tiêu phát thải ròng bằng 0 vào năm 2050 theo cam kết tại Hội nghị COP26. Để đạt được điều này, Chính phủ đã triển khai nhiều chiến lược và chính sách khuyến khích doanh nghiệp và người dân hướng tới sản xuất và tiêu dùng bền vững, sử dụng năng lượng tái tạo, bảo vệ tài nguyên thiên nhiên. Các chương trình đầu tư vào năng lượng sạch, giao thông xanh và sản xuất hữu cơ đang dần được đẩy mạnh. Tuy nhiên, việc thực hiện kinh tế xanh tại Việt Nam vẫn

còn đối mặt với nhiều thách thức lớn như vốn đầu tư còn hạn chế, công nghệ xanh chưa phổ biến và nhận thức của doanh nghiệp cũng như người dân về tiêu dùng bền vững chưa cao.

2. Thực trạng phát triển kinh tế xanh tại Việt Nam

Theo báo cáo "Tình hình phát triển năng lượng tái tạo tại Việt Nam" của Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN) (2023), Việt Nam đang từng bước chuyển đổi sang mô hình kinh tế xanh nhằm giảm tác động tiêu cực của biến đổi khí hậu và suy thoái môi trường. Trong lĩnh vực năng lượng, Việt Nam đã đạt được những thành tựu đáng kể khi tỷ lệ năng lượng tái tạo (điện mặt trời, điện gió) đã tăng từ 3% tổng sản lượng điện vào năm 2018 lên khoảng 15% vào năm 2023. Theo báo cáo "Triển vọng năng lượng Việt Nam 2024", con số này tiếp tục tăng lên khoảng 17%, cho thấy sự chuyển dịch tích cực trong cơ cấu năng lượng của đất nước.

Trong lĩnh vực sản xuất, Việt Nam đã thúc đẩy mạnh mẽ nền sản xuất sạch và bền vững. Các khu công nghiệp sinh thái đã được triển khai tại nhiều

địa phương như Ninh Bình, Đà Nẵng và Cần Thơ, góp phần giảm thiểu ô nhiễm và nâng cao hiệu suất sử dụng tài nguyên. Theo thống kê "Báo cáo môi trường quốc gia" của Tổng cục Môi trường thuộc Bộ Tài nguyên và Môi trường, chỉ khoảng 10% doanh nghiệp lớn tại Việt Nam áp dụng mô hình sản xuất sạch hơn, trong khi tỷ lệ này ở các doanh nghiệp nhỏ và vừa chỉ đạt khoảng 3-5%. Mặc dù số lượng này còn thấp, nhưng xu hướng đầu tư vào công nghệ xanh và quy trình sản xuất bền vững đang gia tăng.

Ngoài ra, nông nghiệp xanh cũng có sự phát triển đáng chú ý. Theo báo cáo "Tình hình phát triển nông nghiệp hữu cơ tại Việt Nam" của Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, diện tích sản xuất nông nghiệp hữu cơ tại Việt Nam đã tăng từ 46.000 ha vào năm 2015 lên 237.000 ha vào năm 2022. Đến năm 2024, con số này tiếp tục mở rộng, đạt khoảng 260.000 ha, chiếm gần 2,5% tổng diện tích đất nông nghiệp cả nước.

Giao thông xanh cũng đang nhận được sự quan tâm lớn từ Chính phủ và doanh nghiệp. Theo thống kê "Báo cáo phát triển giao thông xanh tại Việt Nam" của Bộ Giao thông Vận tải, tính đến năm 2023, số lượng xe buýt điện tại Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh đã tăng mạnh, góp phần giảm đáng kể khí thải đô thị. Đến năm 2024, Việt Nam đã có hơn 3.500 xe buýt điện hoạt động trên toàn quốc, tăng hơn 60% so với năm trước.

Bên cạnh đó, Chính phủ cũng đã ban hành nhiều chính sách hỗ trợ như Chiến lược Tăng trưởng Xanh giai đoạn 2021-2030, Chương trình Hành động quốc gia về sản xuất và tiêu dùng bền vững. Những chính sách này giúp tạo động lực thúc đẩy nền kinh tế xanh nhưng vẫn cần sự hợp tác mạnh mẽ từ khu vực tư nhân và cộng đồng để đạt được hiệu quả cao nhất.

Nhìn chung, kinh tế xanh tại Việt Nam đã có những bước tiến quan trọng, nhưng vẫn cần nhiều nỗ lực hơn nữa để có thể trở thành một nền kinh tế phát triển bền vững và thân thiện với môi trường.

3. Những thách thức trong phát triển kinh tế xanh tại Việt Nam

Mặc dù Việt Nam đã đạt được nhiều thành tựu trong quá trình chuyển đổi sang nền kinh tế xanh,

nhưng vẫn còn tồn tại nhiều thách thức lớn. Một trong những rào cản chính là nguồn vốn đầu tư cho các dự án xanh. Theo báo cáo "Tài chính bền vững và kinh tế xanh tại Việt Nam" của Bộ Kế hoạch và Đầu tư, chỉ khoảng 10% tổng vốn đầu tư toàn xã hội được dành cho các dự án liên quan đến phát triển bền vững. Các doanh nghiệp, đặc biệt là doanh nghiệp nhỏ và vừa, gặp nhiều khó khăn trong việc tiếp cận các nguồn vốn ưu đãi. Dù Chính phủ đã triển khai nhiều chính sách hỗ trợ như Quỹ Bảo vệ Môi trường Việt Nam, nhưng mức độ tiếp cận vẫn còn hạn chế.

Ngoài ra, công nghệ xanh tại Việt Nam vẫn chưa thực sự phát triển mạnh. Theo báo cáo "Thực trạng và xu hướng ứng dụng công nghệ xanh" của Bộ Khoa học và Công nghệ, hơn 70% công nghệ sản xuất của các doanh nghiệp Việt Nam vẫn là công nghệ cũ, tiêu tốn nhiều năng lượng và tài nguyên. Phần lớn các công nghệ tiên tiến trong lĩnh vực năng lượng tái tạo, sản xuất sạch và quản lý môi trường vẫn phụ thuộc vào nhập khẩu, làm tăng chi phí đầu tư và giảm khả năng cạnh tranh của doanh nghiệp nội địa. Bên cạnh đó, nhân lực trong lĩnh vực công nghệ xanh cũng còn hạn chế, với chỉ khoảng 15% lao động trong ngành năng lượng tái tạo có trình độ chuyên môn cao.

Nhận thức của người dân và doanh nghiệp về kinh tế xanh vẫn chưa đồng đều. Theo báo cáo "Mức độ nhận thức về phát triển bền vững tại Việt Nam" của Viện Nghiên cứu Quản lý Kinh tế Trung ương (CIEM), chỉ khoảng 30% doanh nghiệp nhỏ và vừa tại Việt Nam hiểu rõ về lợi ích của mô hình sản xuất xanh. Mặc dù xu hướng tiêu dùng bền vững đang dần phổ biến, nhưng nhiều doanh nghiệp vẫn ưu tiên lợi ích kinh tế ngắn hạn hơn là phát triển bền vững. Điều này dẫn đến việc nhiều doanh nghiệp chưa sẵn sàng đầu tư vào các mô hình sản xuất thân thiện với môi trường hoặc chưa tuân thủ đầy đủ các quy định về bảo vệ môi trường.

Hệ thống chính sách và cơ chế pháp lý cũng còn nhiều bất cập. Một số chính sách khuyến khích kinh tế xanh còn chưa đồng bộ, thiếu các biện pháp thực thi mạnh mẽ, dẫn đến hiệu quả thực tế chưa cao. Theo Báo cáo "Tổng quan chính sách phát triển bền vững tại Việt Nam" của Bộ Tài nguyên và Môi

trường, dù Việt Nam đã ban hành nhiều chiến lược như Chiến lược Tăng trưởng Xanh và Chương trình Hành động Quốc gia về sản xuất và tiêu dùng bền vững, song việc triển khai còn gặp khó khăn do thiếu nguồn lực và cơ chế giám sát hiệu quả. Chẳng hạn, chính sách ưu đãi cho năng lượng tái tạo vẫn chưa đủ hấp dẫn để thu hút đầu tư lớn, trong khi các quy định về xử lý chất thải công nghiệp vẫn còn nhiều lỗ hổng.

Trong lĩnh vực giao thông, mặc dù Chính phủ đã có kế hoạch thúc đẩy giao thông xanh, nhưng hạ tầng vẫn chưa theo kịp. Theo thống kê "Báo cáo phát triển giao thông xanh tại Việt Nam" của Bộ Giao thông Vận tải, tính đến năm 2024, số lượng xe buýt điện tại Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh mới chỉ chiếm khoảng 10% tổng số xe buýt công cộng, trong khi tại nhiều quốc gia trong khu vực, con số này đã đạt trên 30%. Việc thiếu trạm sạc, cơ chế hỗ trợ tài chính và sự đồng bộ giữa các địa phương khiến quá trình chuyển đổi còn chậm.

Tóm lại, để phát triển kinh tế xanh bền vững, Việt Nam cần có chiến lược dài hạn nhằm giải quyết các thách thức về vốn đầu tư, công nghệ, nhận thức và chính sách. Điều này đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ giữa Chính phủ, doanh nghiệp và cộng đồng để tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình chuyển đổi xanh.

4. Giải pháp thúc đẩy nền kinh tế xanh tại Việt Nam

Việt Nam cần thực hiện các giải pháp đồng bộ để thúc đẩy nền kinh tế xanh, bao gồm việc cải thiện chính sách, ứng dụng công nghệ, huy động nguồn vốn và nâng cao nhận thức cộng đồng. Trước hết, hệ thống chính sách cần được hoàn thiện để tạo điều kiện thuận lợi cho doanh nghiệp và người dân tham gia vào quá trình chuyển đổi xanh. Các cơ chế ưu đãi về thuế, tín dụng và đầu tư nên được áp dụng rộng rãi nhằm khuyến khích phát triển năng lượng sạch, sản xuất bền vững và giảm thiểu tác động tiêu cực đến môi trường.

Bên cạnh đó, việc áp dụng khoa học công nghệ hiện đại vào sản xuất và tiêu dùng là điều kiện cần thiết để xây dựng một nền kinh tế xanh hiệu quả. Các doanh nghiệp cần đẩy mạnh đổi mới công nghệ, tối ưu hóa quy trình sản xuất và áp dụng các

giải pháp thân thiện với môi trường. Việc thúc đẩy mô hình kinh tế tuần hoàn, tái sử dụng và tái chế nguyên liệu cũng đóng vai trò quan trọng trong việc giảm thiểu lãng phí tài nguyên.

Huy động và sử dụng hiệu quả các nguồn vốn xanh cũng là một yếu tố then chốt để phát triển bền vững. Nhà nước cần có các chính sách hỗ trợ tài chính, tạo điều kiện cho doanh nghiệp tiếp cận nguồn vốn ưu đãi, đồng thời khuyến khích khu vực tư nhân và các tổ chức quốc tế đầu tư vào các dự án xanh. Hệ thống ngân hàng có thể triển khai các chương trình tín dụng xanh để hỗ trợ các doanh nghiệp chuyển đổi mô hình sản xuất và kinh doanh theo hướng thân thiện với môi trường.

Ngoài ra, nâng cao nhận thức của cộng đồng về kinh tế xanh cũng là một nhiệm vụ quan trọng. Việc tuyên truyền, giáo dục về lợi ích của kinh tế xanh cần được đẩy mạnh trong trường học, doanh nghiệp và toàn xã hội. Người dân cần được khuyến khích sử dụng sản phẩm thân thiện với môi trường, giảm thiểu tiêu dùng lãng phí và tích cực tham gia vào các hoạt động bảo vệ thiên nhiên. Chính phủ, các tổ chức xã hội và doanh nghiệp có thể phối hợp triển khai các chương trình truyền thông, hội thảo và chiến dịch nâng cao nhận thức nhằm tạo ra sự thay đổi từ tư duy đến hành động của toàn xã hội.

Như vậy, để phát triển kinh tế xanh một cách bền vững, cần có sự kết hợp chặt chẽ giữa chính sách hỗ trợ, đổi mới công nghệ, huy động tài chính và nâng cao nhận thức cộng đồng. Nếu thực hiện đồng bộ các giải pháp trên, Việt Nam sẽ từng bước tiến tới một nền kinh tế xanh, góp phần bảo vệ môi trường và nâng cao chất lượng cuộc sống cho người dân.

5. Kết luận

Kinh tế xanh là xu hướng tất yếu để Việt Nam phát triển bền vững trong tương lai. Mặc dù đã đạt được một số kết quả đáng kể, nhưng Việt Nam vẫn phải đối mặt với nhiều thách thức trong quá trình chuyển đổi. Để thực hiện thành công, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa Chính phủ, doanh nghiệp và người dân. Từ những chính sách hợp lý và sự đầu tư đúng hướng, Việt Nam sẽ trở thành một trong những quốc gia tiên phong về kinh tế xanh trong khu vực ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN) 92023), Báo cáo "Tình hình phát triển năng lượng tái tạo tại Việt Nam" của (2023).

Cơ quan Điện lực và Năng lượng tái tạo Việt Nam (2024), Báo cáo "Triển vọng năng lượng Việt Nam 2024".

Tổng cục Môi trường (2023), "Báo cáo môi trường quốc gia" (2023).

Bộ Giao thông Vận tải (2023), "Báo cáo phát triển giao thông xanh tại Việt Nam".

Thủ tướng Chính phủ (2020), Quyết định số 1658/QĐ-TTg Phê duyệt Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn 2050.

Thủ tướng Chính phủ (2020), Quyết định số 889/QĐ-TTg của Phê duyệt Chương trình hành động quốc gia về sản xuất và tiêu dùng bền vững giai đoạn 2021 - 2030.

Bộ Kế hoạch và Đầu tư (2023), Báo cáo "Tài chính bền vững và kinh tế xanh tại Việt Nam".

Bộ Khoa học và Công nghệ (2023), Báo cáo "Thực trạng và xu hướng ứng dụng công nghệ xanh".

Viện Nghiên cứu Quản lý Kinh tế Trung ương (CIEM) (2023), Báo cáo "Mức độ nhận thức về phát triển bền vững tại Việt Nam".

Bộ Giao thông Vận tải (2024), Báo cáo "Phát triển giao thông xanh tại Việt Nam".

Ngày nhận bài: 21/1/2025

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 4/2/2025

Ngày chấp nhận đăng bài: 23/2/2025

GREEN ECONOMIC DEVELOPMENT TRENDS IN VIETNAM

● NGUYEN THI LUYEN¹

● NGUYEN THI CHI¹

¹ University of Economics - Technology for Industries

ABSTRACT:

This study explores the trajectory of green economic development in Vietnam amid the pressing challenges of climate change and resource depletion. The Vietnamese government has introduced various policies aimed at fostering a green economy, with a focus on renewable energy, clean production, and sustainable consumption. Despite these efforts, significant obstacles remain, including limited investment capital, technological gaps, and low public awareness. This study analyzes the current status of green economic development in Vietnam, identifies key barriers, and proposes strategic solutions to promote a sustainable and inclusive green economy.

Keywords: green economy, sustainable development, renewable energy, clean production, Vietnam.